

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:
24/3751 - KEAB

Vår referanse:
24/143003 - 6

Sted, dato:
Oslo, 26.09.2024

Høring - Endringer i utlendingsforskriften - Fritt rettsråd ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge

Innledning

Politidirektoratet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 25. juni 2024. Høringsfristen er 27. september 2024.

Politidirektoratet har forelagt høringen for alle politidistriktene og Politiets utlendingsenhet. Politidirektoratet har mottatt innspill fra Oslo og Vest politidistrikter. Mottatte innspill følger vedlagt dette høringssvaret.

Høringen gjelder utvidelse av retten til fritt rettsråd uten behovsprøving i saker om utvisning av en forelder med mindreårig barn i Norge.

Høringsforslaget har begrenset betydning for politiets arbeid i utvisningssaker. Vi har likevel enkelte bemerkninger til forslaget.

Oslo politidistrikt er positive til forslaget, og mener det vil innebære en styrking av barns rettssikkerhet. De peker på at forslaget kan medføre enkelte fordeler for politiet, herunder enklere kommunikasjon med utlendingen. De viser også til at bedre opplyste saker reduserer misforståelser og bidrar til raskere saksbehandling og sikrer en mer effektiv prosess for politiet. De mener også at juridisk bistand tidlig i prosessen trolig kan redusere antall utvisningsvedtak som senere påklages, noe som vil avlaste systemet og redusere de økonomiske og administrative byrdene knyttet til klagebehandling.

Vest politidistrikt peker på at det kan være motstridende interesser mellom foreldre og barn i saker som dreier seg om utvisning av en forelder. De viser til eksempler på saker hvor utlendingen i stor grad påberoper seg hensynet til barnet for å styrke egen sak, også i saker hvor barnet ikke ønsker kontakt med aktuell forelder. Vest politidistrikt peker på at et alternativ kan være at barnet innvilges fritt rettsråd i tillegg eller i stedet

for utlendingen. POD antar at det ikke er aktuelt å gi fritt rettsråd til barn som ikke er part i saken, men ønsker likevel å løfte problemstillingen knyttet til motstridende interesser mellom foreldre og barn, som ikke er omtalt i høringsnotatet.

Med hilsen

Cecilia Bordonado

Fagdirektør

Kaja Kolvig

Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

2024 Høringsinnspill Fritt rettsråd ved utvisning når utlending har barn i Norge
Høringsinnspill - Endringer i utlendingsforskriften - Fritt rettsråd ved utvisning på grunn
av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge - Vest politidistrikt

Deres referanse:
24/143003-3

Vår referanse:

Sted, Dato
Oslo, 18.09.2024

INNSPILL – ENDRINGER I UTLENDINGSFORSKRIFTEN – FRITT RETTSRÅD VED UTVISNING PÅ GRUNN AV ILAGT STRAFF ELLER SÆRREKASJON, NÅR UTLENDINGEN HAR BARN I NORGE

Viser til anmodning fra Politidirektoratet, datert 02. august 2024, hvor det bes om innspill til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) av 25. juni 2024 – Høring om forslag til endringer i utlendingsforskriftens regler om fritt rettsråd ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge.

Frist for å sende innspill til Politidirektoratet er 18. september 2024.

Innledning

Oslo politidistrikt er positive til de endringer som er foreslått ved at det gis regler i forskrift om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i saker om utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge. Endringen har begrenset betydning for vårt arbeid i politiet, men den er fortsatt viktig. Dette fordi den sikrer at utlendinger som risikerer utvisning, og som har barn med tilknytning til Norge, får tilgang til nødvendig juridisk bistand uten økonomiske hindringer. Dette styrker rettssikkerheten og sikrer at avgjørelser om utvisning blir grundig vurdert, særlig i saker hvor barns velferd og rettigheter berøres. I tillegg bidrar det til å sikre en mer rettferdig prosess og kan forhindre uheldige konsekvenser for familier som er bosatt i Norge.

Bakgrunn

Gjennom Stortingets anmodningsvedtak fra 4. desember 2023 ba regjeringen om å fremme regler om fritt rettsråd uten behovsprøving for flyktninger med barn i Norge som står overfor utvisning på grunn av straffbare handlinger. Dette gjaldt altså en mer avgrenset gruppe.

Departementet går i dette høringsnotatet imidlertid lengre ved å inkludere utlendinger med barn i Norge, ikke bare flyktninger, og dekker både utvisningssaker knyttet til ilagt straff og særreaksjoner. Dette utvider rettshjelpen utover det som opprinnelig ble bedt om i Stortingets anmodning. Tiltaket vil i så fall styrke rettssikkerheten for barn som påvirkes av utvisningssaker som gjelder en av deres foreldre, og som kan ha betydning for barnets rett til familieliv.

Basert på tall fra 2022 og 2023, og en antatt gjennomsnitt på 1,6 barn per sak, anslås totale kostnader til 825 000 kr årlig.

Selv om en stor andel av forhåndsvarslede saker ikke fører til utvisning, vil tiltaket føre til at en betydelig del av kostnadene påløper i slike saker. Et alternativ ville være å begrense rett til fritt rettsråd til kun selve klageomgangen, der utvisningsvedtak faktisk fattes. Dette ville redusert kostnadene og muliggjort å tilby rettshjelp til en bredere gruppe, som utlendinger med langvarig tilknytning uten barn i Norge, men her har departementet foreslått at ordningen skal gjelde i alle stadier, da hovedmålet er å sikre barns rettssikkerhet.

Oslo politidistrikt støtter generelt tiltak som styrker rettssikkerheten for barn som blir berørt av utvisningssaker som gjelder deres foreldre. Politiet er opptatt av at barns beste blir ivare tatt, noe som er et grunnleggende hensyn i slike saker. Bedre rettssikkerhet for barn kan også bidra til en mer grundig vurdering av familiens situasjon, sikre at avgjørelser er proporsjonale og rettferdige, og redusere risikoen for uheldige konsekvenser for barna.

Gjeldende rett

Departementet foreslår å videreføre hovedregelen om at det ikke er adgang til fritt rettsråd uten behovsprøving i saker om utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, men at det er ønskelig med en utvidelse når utlendingen har mindreårig barn i Norge med norsk statsborgerskap, oppholdstillatelse eller oppholdsrett i henhold til EØS-regelverket. Formålet med en slik utvidelse er å sikre at foreldre med mindreårige barn i Norge, som står overfor utvisningssaker, får tilgang til nødvendig juridisk bistand uten å måtte gjennomgå en økonomisk behovsprøving.

Oslo politidistrikt mener at i saker som i stor grad påvirker personers rettsstilling, som utvisningssaker på grunn av ilagt straff og hvor utlendingen har mindreårige barn i Norge, bør det sikres at de berørte har tilgang til tilstrekkelig juridisk bistand utover den veiledningen forvaltningen kan tilby. Når en utlending med mindreårig barn i Norge står overfor utvisning, må retten til familieliv veies opp mot samfunnets behov for å utvise på grunn av kriminalitet. Juridisk bistand er viktig for å sikre at denne vurderingen er rettferdig og proporsjonal. Ofte er utlendingen i en sårbar situasjon med lite kjennskap til utlendingsforvaltningen og språkproblemer som gjør det vanskelig å forsvare seg. En prosessfullmektig med spesialisering i utlendingsrett kan hjelpe dem med å forstå prosessen, deres rettigheter, og hvordan de best kan presentere sin sak.

Behovet for fritt rettsråd uten behovsprøving ved utvisning når utlendingen har mindreårig barn i Norge

Utvisning er et svært inngripende tiltak som innebærer at utlendingen må forlate Norge, og får innreiseforbud, ofte gjeldende i hele Schengen-området. Et slikt vedtak har gjerne store konsekvenser for utlendingens nærmeste. Ettersom konsekvensene av et utvisningsvedtak er så alvorlige, er det viktig at det treffes materielt riktige vedtak. Når en utlending utvises på grunn av straffbare forhold, har det vanligvis vært en straffesak hvor vedkommende har hatt forsvarer. Vi mener at retten til forsvarer i straffesaken ikke kan brukes som grunnlag for å nekte rettshjelp i utlendingssaken, siden utvisning ikke vurderes i straffesaken, og forsvareren ikke dekker utlendingssaken.

Vurderingstemaet i utvisningssaker er omfattende, da forholdsmessighetskravet krever at både alvoret i lovbruddet, utlendingens tilknytning til Norge, og konsekvensene av en utvisning for nærmeste familie må vurderes. I tillegg skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Det innebærer at barnets velferd og rettigheter skal veie tungt

når myndighetene vurderer om en utvisning er rimelig og forholdsmessig. Dette prinsippet er forankret i internasjonale og nasjonale rettsregler, som FNs barnekonvensjon, og legger opp til at barnets beste alltid må prioriteres når det tas avgjørelser som påvirker barnets liv i en utvisning av en forelder.

For at dette hensynet faktisk skal ivaretas, forutsetter det at all relevant informasjon om barnets situasjon og familieliv blir tilgjengelig for de som vurderer utvisning. Uten tilstrekkelig informasjon om barnets tilknytning til foreldre og den samlede familiesituasjonen, er det vanskelig å vurdere hva som faktisk er til barnets beste. Dette kan omfatte opplysninger om barnets daglige liv, omsorgssituasjon, følelsesmessige og sosiale tilknytning til forelderen som risikerer utvisning, og eventuelle konsekvenser utvisningen vil ha for barnets utvikling og velferd. En prosessfullmektig vil kunne identifisere de relevante forholdene i denne vurderingen og bidra til en grundigere belysning av sakene, noe som vil legge til rette for mer presise avgjørelser.

Oslo politidistrikt mener derfor at tiltaket med juridisk bistand er nødvendig og vil styrke rettsikkerheten til barn som blir berørt av utvisningssaker som gjelder en av barnets foreldre, og som vil innvirke på barnets familieliv.

Forslaget om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved utvisning på grunn av ilagt straff når utlendingen har barn i Norge vil trolig også føre til flere fordeler for politiet. En av disse er enklere kommunikasjon mellom partene, da en prosessfullmektig kan bidra til at sakene blir bedre opplyst og strukturert. Dette kan vil føre til mer presise og klare underretninger fra politiet, da prosessfullmektigen kan fungere som bindeledd mellom utlendingen og politiet. Bedre opplyste saker reduserer også misforståelser, bidrar til raskere saksbehandling og sikrer en mer effektiv prosess for politiet. Ved å sikre tilstrekkelig juridisk bistand tidlig i prosessen, vil det trolig også redusere antall utvisningsvedtak som senere påklages. Dette vil følgelig kunne føre til en nedgang i klagesaker til Utlendingsnemnda (UNE), noe som vil avlaste systemet og redusere de økonomiske og administrative byrdene knyttet til klagebehandling.

Avsluttende bemerkninger

Oslo politidistrikt ønsker avslutningsvis å uttrykke sin støtte til styrking av rettssikkerheten for barn som påvirkes av utvisningssaker som involverer en av foreldrene, og som kan ha betydning for barnets familieliv. Når det gjelder kostnader og tidsbruk for politiet i disse sakene, vil kun mindre justeringer i forhåndsvarslene være nødvendige ved en endring i utlendingsforskriften. Juridisk bistand kan bidra til en mer smidig saksbehandling og sikre at saken blir grundig belyst, noe som kan lede til riktige avgjørelser. Vi mener det ikke er grunnlag for å begrense gratis rettshjelp til saker om brudd på utlendingsloven, slik praksisen er i dag, da begge typer utvisningsgrunnlag kan være like inngripende for de berørte barna.

Med hilsen

Fredrik Strøm
seksjonsleder

Saksbehandler:
Line Emilie Gisletun
juridisk seniorrådgiver

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/143003 - 3

Vår referanse:
24/126255 - 3

Sted, dato:
Bergen, 22.08.2024

Innspill - Endringer i utlendingsforskriften - Fritt rettsråd ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge

Det vises til forslag til endring av forskrift knyttet til fritt rettsråd for utlendinger som skal utvises på bakgrunn av straff og som har barn i Norge. Høringen ble oversendt Vest politidistrikt ved oversendelse datert 2. august 2024. Distriktene ble gitt frist til 19. september for å inngi innspill.

Vest politidistrikt har ingen innsigelser mot at det innvilges fritt rettsråd for utlendinger som skal utvises på bakgrunn av straff, men vi har noen merknader knyttet til den praktiske gjennomføringen av dette.

- **Tidspunkt**
Som kjent er det politiet som forbereder disse sakene, og UDI som fatter vedtak. Det vil ikke være unaturlig at det oppnevnes prosessfullmektig når forhåndsvarsel forkynnes – altså på et tidspunkt saken er i en forberedende fase hos politiet. Dette handler om bistand til å komme med tilsvar til forhåndsvarselet. Vest politidistrikt ser at det er kan være behov for en tydeliggjøring av hvilket tidspunkt rettigheten oppstår.
- **Kunnskap og konsekvens**
En utfordring kan ellers være at det ikke nødvendigvis tilflyter politiet (eller UDI) kunnskap om at utlendingen har barn med lovlig opphold i riket. Vest politidistrikt ønsker avklart hvorvidt det vil medføre konsekvenser, og eventuelt hvilke, dersom det på et senere tidspunkt skulle fremkomme opplysninger om at utlendingen har barn med lovlig opphold i riket.
- **Hensynet til barns beste**
Det fremkommer i høringsnotatet at dette handler til "barns beste". Vi har eksempler på saker hvor utlendingen i stor grad påberoper seg hensynet til barn og benytter hensynet til barn for styrke egen sak. Det anføres "barns beste" i saker hvor barn, eller oftest barnemor,

ikke ønsker samvær eller kontakt med utlendingen. Det kan altså foreligge motstridende interesser hos utlendingen og barn. Vest politidistrikt mener at det bør vurderes om barn bør få innvilget fritt rettsråd i tillegg, eventuelt istedenfor utlendingen. Det bør eventuelt vurderes om det skal gjennomføres andre tiltak for å avklare hva som er barns beste i en slik situasjon.

Med hilsen

Kristi Fürstenberg

Fungerende driftsenhetsleder

**Felles enhet for utlending og
forvaltning**

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.